

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ลัทธิ "ประจักษ์นิยม" มีความเชื่อว่า ความรู้ของมนุษย์ต้องได้จากประสบการณ์ทางผัสสะเท่านั้น จิตของมนุษย์เริ่มแรกมีความว่างเปล่าไม่มีความรู้ใด ๆ อยู่เลย ผัสสะที่ได้รับจากวัตถุจะเป็นจุดเริ่มต้นของความรู้ ความรู้จึงต้องเริ่มต้นจากส่วนย่อย และส่วนรวมหมายถึงการรวมกันของส่วนย่อยเท่านั้น ลัทธิประจักษ์นิยมจึงเชื่อว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุนั้นไม่มีอยู่จริงและไม่ได้เป็นประสบการณ์โดยตรงของเราเลย แต่ความคิดเป็นผู้เชื่อมโยงจิตภาพที่ได้รับจากวัตถุเข้าด้วยกัน ทำให้สิ่งทั้งหลายมีความสัมพันธ์กัน ส่วนลัทธิ "เหตุผลนิยม" (Rationalism) กลับเชื่อว่า บ่อเกิดแห่งความรู้ของมนุษย์ต้องอาศัยปัญญาไตร่ตรองหาเหตุผล ความรู้ต้องเป็นความรู้ที่มีใจเกิดจากประสบการณ์ทางผัสสะ ความคิดที่ขัดแย้งกันเช่นนี้จึงเป็นปัญหาทวิภาพ (duality) ระหว่างความคิดกับวัตถุ จิตกับสสาร หรือผู้รู้กับสิ่งที่ถูกรู้ ซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังในปรัชญามาเป็นเวลานาน นอกจากนั้นในเรื่องความเชื่อทางศาสนา นักประจักษ์นิยมไม่อาจพิสูจน์ถึงการมีอยู่ของพระเจ้าในแง่ของประสบการณ์ แต่ใช้วิธีการทางตรรกวิทยา

ความคิดของเจมส์ในลัทธิ "ประจักษ์นิยมแบบจัด" เป็นการยึดถือหลักการของความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ทางผัสสะเช่นเดียวกับประจักษ์นิยม แต่เจมส์ได้แก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในความเชื่อว่า ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุมีอยู่จริงและเป็นประสบการณ์โดยตรงของเรา จักรวาลจึงมีโครงสร้างที่เกี่ยวโยงกันไม่ได้แตกแยกจากกัน ไม่ต้องอาศัยสิ่งสมบูรณ์ใด ๆ มาสร้างการรวมกันขึ้น ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีความแตกต่างระหว่างประสบการณ์ของเรากับความเป็นจริง ทั้งสองก็สิ่งเดียวกันที่มีบทบาทต่างกัน เจมส์เรียกว่า "ประสบการณ์บริสุทธิ์" (Pure Experience) กล่าวได้ว่า ประสบการณ์บริสุทธิ์

ของเจมส์เป็นการแก้ปัญหาทวีภาของจิตกับสสารให้ตกไป นอกจากนี้เจมส์ยังได้อธิบาย ศาสนาในแง่ที่เป็นประสบการณ์โดยตรงของมนุษย์ ให้ความหมายพระเจ้าในลักษณะใหม่ที่ ต่างออกไปจากความเชื่อในแบบดั้งเดิมที่ว่า พระเจ้าคือสิ่งสมบูรณ์สูงสุด เจมส์เชื่อว่า พระเจ้าเป็นอุดมคติที่มีบ่อเกิดจากจิตสำนึกของมนุษย์เอง ดังนั้นคนในยุคใหม่ที่น่าที่จะ พอใจกับการอธิบายของเจมส์

วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

การวิเคราะห์ปรัชญา "ประจักษ์นิยมแบบจัก" ของวิลเลียม เจมส์ มีจุดมุ่ง- หมายที่จะศึกษาแนวความคิดในค่านอภิปรัชญา (Metaphysics) และทฤษฎีความรู้ของ เจมส์อันมีประเด็นสำคัญคือ ลัทธิพหุนิยม (Pluralism) ที่ชนะเรื่องประสบการณ์บริสุทธิ์ และประสบการณ์ทางศาสนา และวิเคราะห์ความแตกต่างของเจมส์จากลัทธิประจักษ์นิยม ในประเด็นดังกล่าว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้รวบรวมข้อมูลจากเอกสารชั้นต้นซึ่งเป็นผลงานของวิลเลียม เจมส์ โดยตรง ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะของบทความต่าง ๆ โดยมีผู้จัดพิมพ์ได้คัดเลือกมารวมไว้ ในหนังสือเล่มเดียวกัน และเอกสารชั้นรองซึ่งเป็นผลงานของนักคิดอื่น ๆ ที่วิจารณ์เจมส์ แต่มีอยู่เป็นส่วนน้อย ขึ้นต่อมาได้นำข้อมูลทั้งหลายมาวิเคราะห์ถึงหลักความคิดสำคัญ ๆ ของเจมส์ และเปรียบเทียบความแตกต่างในหลักการสำคัญของปรัชญาของเจมส์กับลัทธิ ประจักษ์นิยมเดิม

เนื้อเรื่องของการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนแรกเป็นการศึกษาถึง ลัทธิพหุนิยมของเจมส์เพื่อเข้าใจความคิดในค่านอภิปรัชญา ตอนที่สองเป็นการศึกษา ความคิดในค่านทฤษฎีความรู้ในเรื่องของประสบการณ์บริสุทธิ์ ตอนที่สามเป็นการศึกษา ความคิดในเรื่องประสบการณ์ทางศาสนา และตอนสุดท้ายเป็นการวิเคราะห์ว่าแนวความคิด ค่านต่าง ๆ ที่ศึกษามาแล้วนั้นมีความแตกต่างจากลัทธิประจักษ์นิยมเดิมอย่างไร

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

1. โดยส่วนใหญ่ปรัชญาของวิลเลียม เจมส์ เป็นที่รู้จักแพร่หลายในค่านิยมปฏิบัติ นิยม การวิจัยนี้จะทำให้ได้เรียนรู้ถึงความคิดทางค่านิยมปรัชญาและทฤษฎีความรู้ของ เจมส์ควาย

2. การวิจัยนี้ช่วยให้เข้าใจถึงความแตกต่างของลัทธิ "ประจักษ์นิยมแบบจัด" จากลัทธิ "ประจักษ์นิยม"

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย